अभ्यासप्रश्नपत्रम् (मार्च-2024-25)

अङ्कयोजना उत्तरसङ्केताश्च

कक्षा – दशमी

संस्कृतम्

समयः - होरात्रयम् **सम्पूर्णाङ्काः - 80**

अवधातव्यम् –

1. अङ्कयोजनायां प्रदत्तानि उत्तराणि निर्देशात्मकानि सन्ति । प्रदत्तानि उत्तराणि अतिरिच्यापि सन्दर्भानुसारम् अन्यानि उत्तराणि भवितुम् अर्हन्ति ।
2. आन्तरिकविकल्पात्मकेषु प्रश्नेषु यद्यपि स्पष्टतया निर्देशः दत्तः अस्ति यत् केवलं प्रश्नद्वयम् अथवा प्रश्नत्रयम् इत्यादिकम् उत्तरं दातव्यं तथापि यदि छात्रः अतिरिक्त-प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि छात्रहिताय निर्णयः कर्तव्यः। यथा पठितगद्यांशे त्रयाणां प्रश्नानाम् उत्तरलेखनम् अभीष्टं परं छात्रः यदि चतुर्णां प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखति तर्हि तत्र केवलं प्रथमत्रयाणां प्रश्नानां न अपितु यानि उत्तराणि उत्तमानि सन्ति तेषां मूल्याङ्कनं करणीयम्।
3. यदि विद्यार्थिनः उत्तरलेखन-समये समुचितानां विभक्तीनां वचनानां च प्रयोगं न कुर्वन्ति तर्हि अंशतः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः।
4. त्रुटिपूर्णवर्तन्यै व्याकरणात्मक-प्रयोगाय च अनुपाततः अङ्काः कर्तनीयाः, न तु सम्पूर्णाङ्काः ।
5. आंशिक-दृष्ट्या समुचितेभ्यः उत्तरेभ्यः अपि अङ्काः देयाः ।

	खण्डः 'क' अपठितावबोधनम्	10 अङ्काः
1.	**अपठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :-**	
	(अ) एकपदेन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) i. वृक्षे ii. जम्बुकः iii. काकः	2×1=2
	(ब) पूर्णवाक्येन उत्तरत - (केवलं प्रश्नद्वयम्) i. जम्बुकः काकं दृष्ट्वा अवदत्, “भो मित्र! खगेषु भवान् मधुरगायकः। कृपया गायतु” इति। ii. काकः मुखे रोटिकाखण्डं गृहीत्वा वृक्षे उपविष्टः आसीत्। iii. जम्बुकः ततः पलायितः।	2×2=4
	(स) अस्य अनुच्छेदस्य कृते उपयुक्तं शीर्षकं संस्कृतेन लिखत । चतुरकाकः छात्रस्य उत्तरं दृष्ट्वा छात्रहिताय समुचितः निर्णयः करणीयः।	1

collegedunia
India's largest Student Review Platform

	(द) यथानिर्देशम् उत्तरत- (केवलं प्रश्नत्रयम्) i. (ग) उपरि ii. (ग) क्त्वा iii. (ख) गायकः iv. (घ) लङ् लकारः	3×1=3
	खण्ड 'ख' रचनात्मक-कार्यम्	**08 अङ्काः**
2.	**(क) पत्रलेखनम्** **सेवायाम,** **प्रधानाचार्यः महोदयः,** रा.व.मा. विद्यालयः, क ख ग श्रीमन्तः, सविनयं (i) निवेदनम् इदं यद् अहम् अस्मिन् वर्षे भिवानी नगरस्य राजकीयविद्यालयतः नवमी कक्षायाः प्रथमश्रेण्यां सफलतां (ii) प्राप्तवान् अस्मि। मम पितुः स्थानान्तरणं जातम्। अहम् (iii) जानामि यद् भवतः विद्यालयः हरियाणाप्रान्ते अति (iv) प्रतिष्ठितः अस्ति। अहम् अत्र पठितुम् इच्छामि। आशासे भवान् मम प्रार्थनां स्वीकृत्य मामनुग्रहीष्यति। भवदीयः, महेशः। **(ख) चित्रं दृष्ट्वा रिक्तस्थानपूर्तिः** (i) इदं वर्षा ऋतोः दृश्यम् अस्ति। (ii) गगनं मेघाच्छन्नं शोभते। (iii) बालिका शिरसि आतपत्रं धारयतः। (iv) द्वौ बालकौ जले कर्गदनौकां तारयतः।	4×1=4 4×1=4
	खण्ड 'ग' पठित-अवबोधनम्	**24 अङ्काः**
3.	**गद्यांशं पठित्वा हिन्दीभाषया सप्रसङ्गसरलार्थं लिखत –** प्रस्तुतगद्यांशः पाठ–7 "भूकम्पविभीषिका" इति पाठाद् उद्धृतः। **अथवा** प्रस्तुतगद्यांशः पाठ-5 **"बुद्धिर्बलवती सदा"** इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य गद्यांशस्य हिंदीभाषया प्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+3=4 अङ्काः प्रदेयाः।	1×4=4
4.	**श्लोकं पठित्वा हिन्दीभाषया सप्रसङ्गसरलार्थं लिखत –** प्रस्तुतश्लोकः पाठ-6 **"सुभाषितानि"** इति पाठाद् उद्धृतः।	1×4=4

collegedunia
India's largest Student Review Platform

	अथवा प्रस्तुतश्लोकः पाठ-1 **“शुचिपर्यावरणम्”** इति पाठाद् उद्धृतः। कस्यापि एकस्य श्लोकस्य हिंदीभाषया प्रसङ्गं सरलार्थं च लेखनेन 1+3=4 अङ्काः प्रदेयाः।	
5.	**सूक्त्योः भावार्थलेखनम् :-** प्रदत्तसूक्तिषु मात्रद्वयोः सूक्त्योः भावार्थं हिन्दीभाषया लेखनेन पूर्णाः अङ्काः 2+2=4 प्रदेयाः। **अथवा** **अन्वयस्य रिक्तस्थानपूर्तिः :- (उत्तराणि)** 1) महावृक्षः 2) दैवात् 3) फलं 4) छाया	2×2=4 **अथवा** 4×1=4
6.	**पठितगद्यांशाधारित-उत्तराणि :-** (क) सिंहस्य पुच्छं वानरः धुनोति। (ख) वृक्षं वानरः आरुढः। (ग) अपरः वानरः सिंहस्य कर्णम् आकृष्य आरोहति । (घ) वृक्षस्य + उपरि।	3×1=3
7.	**पठितश्लोकाधारित-उत्तराणि :-** (क) फलच्छाया समन्वितः महावृक्षः सेवितव्यः। (ख) दैवात् फलं नास्ति । (ग) न + अस्ति ।	2×1=2
8.	**रेखाङ्कितपदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत - (केवलं प्रश्नत्रयम्)** **उत्तराणि :-** (क) कं द्रष्टुं सः प्रस्थितः? (ख) कस्य पादध्वनिना अतिथिः प्रबुद्धः? (ग) न्यायाधीशः कः आसीत्? (घ) सः कया क्रन्दति स्म?	3×1=3
9.	प्रश्नपत्रे लिखितश्लोकान् विहाय 'शेमुषी भाग -2' पुस्तकात् संस्कृतभाषया एकं शुद्धं श्लोकं लेखने 4 अङ्काः प्रदेयाः। त्रुटिपूर्णवर्तन्यै अङ्काः कर्तनीयाः।	1x4=4

collegedunia
India's largest Student Review Platform

	खण्डः 'घ' अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्	22 अङ्काः
10.	(क) स्वरसन्धेः अथवा व्यञ्जनसन्धेः परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ । (ख) द्वन्द्वसमासस्य अथवा अव्ययीभावसमासस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ । (घ) सम्प्रदानकारकस्य अथवा अपादानकारकस्य परिभाषां हिन्दीभाषया उदाहरणञ्च संस्कृतभाषया लेखनेन 1+1=2 अङ्कौ प्रदेयौ ।	1×2=2 1×2=2 1×2=2
11.	**यथानिर्दिष्टानि शब्दरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** **उत्तराणि :-** i. बालकाय ii. रामाभ्याम् iii. देवेषु iv. नद्यः v. लताम् vi. केषाम्	4×1=4
12.	**यथानिर्दिष्टानि धातुरूपाणि - (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** **उत्तराणि :-** i. स्तः ii. हनिष्यामि iii. गच्छथ iv. पठेयम् v. पश्यामि vi. पास्यति	4×1=4
13.	**उचितविभक्तिप्रयोगं कुरुत। (केवलं प्रश्नचतुष्टयम्)** **उत्तराणि :-** i. पुत्राय ii. पुत्रेण iii. जलम् iv. नेत्रेण v. ग्रामम्	4×1=4

collegedunia
India's largest Student Review Platform

14.	**अव्ययपदानां सहायतया रिक्तस्थानानि पूरयत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** **उत्तराणि :-** i. एव ii. सदा iii. कदापि	2×1=2
15.	**उपसर्गान् पृथक् कृत्वा लिखत। (केवलं प्रश्नद्वयम्)** **उत्तराणि :-** i. आ ii. उप iii. अनु	2×1=2
खण्ड – 'ङ' पाठाधारिताः बहुविकल्पीयाः प्रश्नाः		**17 अङ्काः**
16.	**प्रदत्तवैकल्पिकचतुर्भ्यः उत्तरेभ्यः एकं शुद्धम् उत्तरं चित्वा लिखत –** **उत्तराणि :-** (क) (iii) पदातिरेव (ख) (ii) प्रकृतिः+एव (ग) (i) महत् च तत् राष्ट्रं तस्मिन् (घ) (iv) द्विगुः (ङ) (iv) निरर्थकम् (च) (iii) कृतघ्नता (छ) (iv) शरीरम् (ज) (i) भास्करः (झ) (iii) त्यक्त्वा (ञ) (i) मतुप् (ट) (iii) 90 (ठ) (iii) सप्तविंशतिः (ड) (ii) विद्याधनम् (ढ) (ii) सर्वैः (ण) (i) पञ्च (त) (iii) सार्धचतुर्वादने (थ) (ii) 24	17×1=17

collegedunia
India's largest Student Review Platform